

Nr 306.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om skyddsympning inom försvarsväsendet samt lag om ändrad lydelse av 128 § strafflagen för krigsmakten; given Stockholms slott den 22 maj 1942.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om skyddsympning inom försvarsväsendet samt lag om ändrad lydelse av 128 § strafflagen för krigsmakten.

G U S T A F.

Per Edvin Sköld.

Förslag

till

Lag om skyddsympning inom försvarsväsendet.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Till förekommande av smittsam sjukdom eller annan infektionssjukdom äger Konungen i enlighet med vad i denna lag stadgas förordna, att personal, som är anställd vid eller tjänstgör inom försvarsväsendet, skall vara pliktig undergå ympning med ympämne eller serum (skyddsympning).

Beträffande ympning mot smittkoppsjukdom (skyddskoppympning) gäller vad därom är särskilt stadgat.

2 §.

Ympningsplikt må i den omfattning som prövas nödig påbjudas under krig eller krigsfara; vid inträffad eller hotande epidemi; samt därest skydd mot icke smittsam infektionssjukdom av svårartad natur finnes erforderligt.

3 §.

Från ympning skall den undantagas, som vederbörande ympare finner till följd av sjukdom eller sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen.

4 §.

Den som underlåter att fullgöra ympningsplikt enligt denna lag skall, där han lyder under strafflagen för krigsmakten, straffas efter sistnämnda lag men eljest med böter från och med fem till och med femtio kronor; och äge domstolen att vid vite förelägga den som ådömes böter att fullgöra sin ympningsplikt.

Böter och viten tillfalla kronan.

5 §.

De närmare föreskrifter, som för tillämpningen av denna lag bliva erforderliga, utfärdas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 128 § strafflagen för krigsmakten.

Härigenom förordnas, att 128 § strafflagen för krigsmakten¹⁾ skall erhålla följande ändrade lydelse.

128 §.

Underlåter någon att fullgöra ympningsplikt, som enligt därom gällande särskilda bestämmelser ålagts honom, straffes för brott mot krigslydnaden efter ty i 79 § är stadgat. Där fråga är om skyddskoppympning, skall dock den som ej tjänstgör vid mobiliserad avdelning av krigsmakten och ej heller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, straffas efter allmän lag.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

¹⁾ Senaste lydelse, se 1916:182.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 24 april 1942.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och socialdepartementen fråga om *lagstiftning angående skyddsympning inom försvarsväsendet* samt anför:

I. Nuvarande bestämmelser om skyddsympning.

Gällande författningar upptaga inga andra bestämmelser på ifrågavarande område än dem som finnas i lagen om skyddskoppympling den 2 juni 1916, den s. k. vaccinationslagen.

Enligt 1 § i denna lag åligger det envar att till förekommande av smittkoppsjukdom och sådan sjukdoms spridning undergå ympning med skyddskoppor (vaccination eller revaccination). Barn skall undergå sådan ympning senast under det kalenderår, då det fyller sex år (2 §). Oberoende härav har i 3 § skyldighet att undergå ympning (revaccination) ålagts bland andra följande till krigsmakten hörande personer, nämligen: a) dem, som börja fullgöra tjänstgöring på grund av fast anställning bland manskapet vid hären eller marinen; b) värnpliktiga, som börja första tjänstgöring under fredstid för sin utbildning; och c) värnpliktiga, som inkallas till tjänstgöring för rikets försvar, om och i den omfattning Kungl. Maj:t prövar nödigt påbjuda ympning.

Vid inträffad eller hotande smittkoppsepidemi må ympningsplikt påbjudas i den omfattning, som finnes erforderlig. Beslut härom meddelas för truppförband eller del därav eller för flottans station eller flottavdelning av vederbörande chef (4 §).

I lagen stadgas vissa undantag från ympningsplikten.

För den, som förut haft smittkoppor eller vilken undergått vederbörlig skyddskoppympling här i riket tre gånger eller någon gång efter början av de senast förflutna fem kalenderåren, föreligger sålunda icke i något fall ympningsplikt (5 § 1 mom.).

I 5 § 2 mom. föreskrives, att från skyddskoppympling skall den undantagas, som vederbörande ympare finner till följd av sjukdom, sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen eller beträffande vilken i sådant hänseende företes intyg av tjänsteläkare. Före-

ligger enligt ymparens mening på grund av sjukdom eller sjukdomsanlag hos någon i den ympningspliktiges omgivning anledning antaga, att hälsosfara för den ympningspliktige eller annan skulle uppstå genom ympningen, må vidare undantagande från ympning medgivas.

Undantagande från ympning kan ock ske av andra än medicinska skäl. Enligt den i 5 § 3 mom. upptagna s. k. samvetsklausulen kan sålunda barn undantagas från ympning enligt 2 §, därest den som är ansvarig för barnets befordran till ympning säger sig hysa farhåga för att ympningen skall för barnet medföra ohälsa, som ej är blott tillfällig, samt det tillika med hänsyn till av sökanden förebragta omständigheter måste antagas, att sådan farhåga har sin grund i personlig erfarenhet om något fall av dylik ohälsa, som han haft skäligen anledning anse hava inträffat i samband med ympning av barn.

Möjlighet att tillfälligt men mera generellt suspendera eljest bestående ympningsplikt infördes genom ett år 1930 beslutat tillägg till lagstiftningen (5 § 4 mom.). Tillägget var i första hand föranlett av de erfarenheter, som under de närmast föregående åren gjorts rörande en viss komplikation till skyddskoppymningen, den s. k. postvaccinala encefaliten. För att i görigaste mån förekomma denna komplikations uppträdande ansågs det bland annat erforderligt, att möjlighet bereddes till inställande av den offentliga skyddskoppymningen i den utsträckning, som i särskilda fall kunde prövas nödvändigt ur hälsovårdssynpunkt. Enligt tilläggsstadgandet äger Kungl. Maj:t att vid inträffad eller hotande epidemi av annan sjukdom än smittkoppor eller då så eljest prövas nödvändigt ur hälsovårdssynpunkt förordna, att ympningsplikt enligt 2 § — som avser den allmänna barnympningen — skall under viss bestämd tid icke vara gällande beträffande landet i dess helhet eller viss del därav samt att revaccinationsplikt för militärer m. fl. skall föreligga allenast i den omfattning Kungl. Maj:t bestämmer.

Tillsynen över skyddskoppymningen av värnpliktiga eller vid krigsmakten fast anställda tillkommer i samråd med medicinalstyrelsen arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, vad beträffar hären, och marinöverläkaren, vad angår marinen (18 §).

Såsom påföljd för underlåtenhet att fullgöra ympningsplikt stadgar 22 § bötesstraff å 5—50 kronor för bland andra ympningspliktiga militärer, som omförmälas under 3 § a) och b). För det fall att den ympningspliktige är i tjänstgöring vid mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar hänvisas emellertid i fråga om straffet till strafflagen för krigsmakten. Hänvisningen avser 128 § i sistnämnda lag, vilket stadgande erhöll sin nuvarande lydelse i samband med vaccinationslagens tillkomst. I detta lagrum stadgas, att den som är i tjänstgöring vid mobiliserad avdelning eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar vid underlåtenhet att fullgöra »ympningsplikt, som enligt därom gällande särskilda bestämmelser ålagts honom» skall straffas för brott mot krigslydnaden efter ty i 79 § strafflagen för krigsmakten är stadgat. Straff enligt sistnämnda paragraf är disciplinstraff eller fängelse i högst sex

månader. Vid underlåtenhet att fullgöra ympningsplikt i andra fall än nyss sagts skall enligt 128 § den ympningspliktige straffas efter allmän lag.

Såsom tidigare nämnts, innehålla gällande författningar inga bestämmelser om ympning mot annan sjukdom än smittkoppsjukdom.

Emellertid har Kungl. Maj:t på framställning av överbefälhavaren genom beslut den 19 april 1940 förklarat, att generalfältläkaren, marinöverläkaren och förste flygläkaren finge, i den ordning överbefälhavaren ägde bestämma, föranstalta, att personal vid försvarsväsendet bleve i den utsträckning omständigheterna medgäve skyddsympnad mot tyfoidfieber och paratyfus.

Till Kungl. Maj:t ha i ett mindre antal fall inkommit ansökningar om befrielse från den skyddsympning, som avsetts med nyssnämnda beslut. Samtliga ansökningar ha bifallits.

2. Förslag av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.

I skrivelse den 20 februari 1942 har *arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse* — efter inhämtande av medicinalstyrelsens yttrande och efter samråd med marinöverläkaren och flygöverläkaren — hemställt att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för införande av lagbestämmelser om skyldighet för krigsmaktens personal att undergå skyddsympning mot smittsam sjukdom eller annan infektionssjukdom.

Vid skrivelsen finnes fogat ett inom sjukvårdsstyrelsen upprättat förslag till lag om skyddsympning av personal tillhörande krigsmakten. Förslaget torde såsom bilaga få fogas vid detta protokoll (*Bilaga A*).

Medicinalstyrelsen har i sitt yttrande förklarat, att sjukvårdsstyrelsens framställning och nämnda lagförslag, av vilka medicinalstyrelsen på förhand tagit del, ej gäve anledning till erinran från dess sida.

Sedermera har *sjukvårdsstyrelsen* i skrivelse den 28 mars 1942 föreslagit ändrad avfattning av 1 § första stycket i dess tidigare avgivna förslag (se not till *Bilaga A*), därvid styrelsen tillika överlämnat en promemoria angående skyddsympning mot smittsamma sjukdomar och andra infektionssjukdomar (*Bilaga B*).

I sin skrivelse den 20 februari 1942 anför *sjukvårdsstyrelsen* inledningsvis följande. Med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 19 april 1940 hade ympning mot tyfoidfieber och paratyfus i stor utsträckning blivit genomförd. Härvid hade det visat sig vålla olägenhet, att särskilda lagbestämmelser i ämnet saknats. Det hade sålunda inträffat, att personal, som beordrats till ympning, vägrat att underkasta sig densamma. Ansökningar om befrielse från ympning, som i sådana fall ingivits till Kungl. Maj:t, hade utan undantag bifallits. Givet vore, att syftet med denna skyddsympning kunde förfelas, om sådana dispensansökningar vunne ökad omfattning. I fråga om smittkoppor innehölle vaccinationslagen föreskrifter, som möjliggjorde ett fullt betryggande skydd för krigsmaktens vidkommande. I övrigt saknades bestämmelser om ympning. Det vore emellertid en gammal erfarenhet, att epidemiska sjukdomar av olika slag under krig ofta härjade bland trupperna och därifrån spredes till civilbefolkningen. Orsaken härtill vore dels de

hygieniskt mindre goda förhållanden, som rådde i fält, dels den anhopning av människor, som vore oundviklig såväl för försvarsmakten som vid evakuering av civilbefolkningen och som erbjöde stor risk för snabb spridning av eventuellt uppträdande smittsamma sjukdomar.

Sjukvårdsstyrelsen lämnar här efter en redogörelse för åtgärderna mot infektionssjukdomar inom *utländska arméer* och anför härom: Sedan den medicinska vetenskapens framsteg ökat möjligheterna till skyddsypning mot infektionssjukdomar, hade inom utländska krigsmakter det ena ypningsförfarandet efter det andra införts såsom skydd mot olika sjukdomar. Redan år 1911 hade sålunda obligatorisk ypnning mot tyfoidfeber och paratyfus införts inom krigsmakten i Japan, år 1912 i U. S. A., år 1914 i Frankrike och år 1915 i Ryssland. I Tyskland hade samma åtgärd genomförts år 1914; även den engelska armén hade ypningsmetoden på samma sätt under världskriget. För närvarande vore även den finska och den italienska krigsmakten ypnade mot dessa sjukdomar.

Under världskriget 1914—1918 hade klara belägg erhållits för betydelsen av ypnning mot tyfoidfeber och paratyfus. I Frankrike hade man sålunda vid krigsutbrottet blott kunnat genomföra ypnningen för en mindre del av armén. Snart hade emellertid inom ett par oypnade armékårer inträffat stora epidemier av tyfoidfeber, vilka man lyckats bemästra först genom konsekvent tillämpad ypnning. När nya ypningsmetoder tillkommit och befunnits ändamålsenliga, hade skyddsypningen i flera länder icke inskränkts till blott nyssnämnda sjukdomar. Enligt år 1936 utfärdade lagbestämmelser ypnades sålunda den franska krigsmakten med ett blandvaccin, som förutom mot tyfoidfeber och paratyfus även åstadkomme skydd mot difteri och stelkramp. Samma år hade ypnning mot stelkramp införts i England, år 1937 i Ryssland och år 1938 i Italien.

Även mot vissa andra sjukdomar än de nu nämnda, såsom kolera, pest, fläckfeber och rödsot, kunde skyddsypning ifrågakomma, framhåller sjukvårdsstyrelsen vidare. Skydd mot dessa sjukdomar vore dock behöfligt först i vissa situationer eller vid tjänstgöring inom vissa riskområden; några bestämmelser om allmän ypnning av hela krigsmakten beträffande dessa sjukdomar torde därför ingenstädes vara utfärdade.

Vad anginge behovet av skyddsypning inom *den svenska krigsmakten* vore annan ypnning än koppypning enligt sjukvårdsstyrelsens mening ej behöflig under normala förhållanden. Det föreläge en bestämd skillnad mellan koppypningen och övriga ypnningar, nämligen beträffande skyddets varaktighet. Koppypning lämnade ett skydd, som ägde bestånd under ett å två decennier, medan övriga ypnningar gäve skydd blott under ett halvt å ett år. På grund härav ägde de sistnämnda ypnningarna under fredstid betydelse blott vid omedelbar epidemifara. Vid förstärkt försvarsberedskap eller allmän mobilisering vore det däremot av vikt att åstadkomma ett skydd mot vissa sjukdomar, även om omedelbar epidemifara icke föreläge. I vårt land vore därvid ypnning mot tyfoidfeber och paratyfus i första hand av betydelse. Fall av dessa sjukdomar

förekomme nämligen ständigt inom landet och kunde under krigsförhållanden befaras öka i frekvens. Det kunde också ifrågasättas, om icke ympning jämväl mot stelkramp borde företagas. Genom sådan ympning kunde nämligen ett skydd erhållas mot denna sårinfektion, som vore särskilt vanlig och fruktad såsom komplikation till krigsskador. Denna infektion kunde emellertid också bekämpas genom profylaktisk seruminjektion omedelbart vid inträffad sårskada, ett förfaringssätt, som man hittills avsett att tillämpa i vårt land. Denna metod erbjöde dock den nackdelen, att det uppkomna skyddet vore av kort varaktighet, varför injektionen ofta kunde behöva upprepas även vid en och samma sårskada. Serumtillverkningen vore också dyrbarare än beredningen av det ympämne, som användes för skyddsympning mot stelkramp. Sjukvårdsstyrelsen avsåge därför att inom kort avgiva förslag om att ympning mot stelkramp skulle genomföras beträffande den svenska armén. — I vissa fall syntes skyddsympning kunna komma i fråga jämväl mot andra sjukdomar. Ympning mot rödsot eller mot difteri kunde sålunda påkallas, om någon av dessa sjukdomar kunne allmän utbredning inom landet eller viss landsdel, där trupp vore förlagd. Det kunde även omnämnas, att under pågående difteriepide mi i södra Sverige frivillig ympning anbefallts vid vissa hotade truppkontingenter. Därest kolera eller pest skulle införas i landet eller uppträda i av svenska trupper besatt område, kunde ympning mot dessa sjukdomar bliva nödvändig.

På grund av det anförda borde de ifrågasatta lagbestämmelserna enligt sjukvårdsstyrelsens mening så avfattas, att skyddsympningarna inom krigsmakten med stöd därav successivt kunde erhålla vidgad omfattning. Då det vore av vikt, att hastigt uppträdande epidemier kunde mötas med omedelbara åtgärder, borde det ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma i vilken omfattning och vid vilken tidpunkt skyddsympning inom krigsmakten skulle genomföras. Möjlighet erhöles då att snabbt anpassa ympningarnas omfattning alltefter de vid varje tidpunkt föreliggande omständigheterna. Beträffande lämpligheten av att lägga nämnda befogenhet i Kungl. Maj:ts hand ville sjukvårdsstyrelsen erinra om att Kungl. Maj:t redan enligt vaccinationslagen ägde föreskriva ympningsplikt för värnpliktiga, vilka inkallats för rikets försvar.

I detta sammanhang har sjukvårdsstyrelsen gjort en jämförelse mellan å ena sidan skyddskoppympning och å andra sidan annan skyddsympning med hänsyn till den *reaktion*, som framkallades hos den ympade. Skyddskoppympningen vore — framhåller sjukvårdsstyrelsen — av mera genomgripande natur än den ympning, som avsåges med förevarande framställning. Koppympningen utfördes nämligen genom inympning av levande mikroorganismer, som framkallade en med feber förenad infektiös process. Övriga ympämnen däremot bestode av avdödade bakterier eller bakteriegifter (toxiner), som berövats sin giftverkan. Dessa ympningar utfördes genom subkutana injektioner, som antingen förlöpte helt reaktionslöst eller ock i vissa fall gäve upphov till lokal ömhet och ibland även en övergående allmänreak-

tion med temperaturstegring. Några kvarstående biverkningar hade man icke att räkna med.

Det av sjukvårdsstyrelsen upprättade *förslaget till lag om skyddsympning av personal tillhörande krigsmakten* är av följande innehåll. Enligt 1 § första stycket i den först föreslagna lydelsen skall med skyddsympning förstås behandling, som avser att hos den behandlade framkalla skydd mot smittsam sjukdom eller annan infektionssjukdom. I det ovan omförmälda ändringsförslaget har begreppet skyddsympning begränsats till att avse behandling, som utföres med ympämne eller serum. Beträffande skyddskoppypmpning mot smittkoppor hänvisas i andra stycket till vad därom är särskilt stadgat.

Vid inträffad eller hotande epidemi skall envar, som tjänstgör eller är anställd vid krigsmakten, vara skyldig underkasta sig ympning mot den hotande sjukdomen i den ordning, Kungl. Maj:t prövar nödigt föreskriva. Enahanda skyldighet må kunna föreskrivas, därest skydd mot annan (d. v. s. icke smittsam) infektionssjukdom av svårartad natur finnes erforderligt (2 §). Under krig eller krigsfara må Kungl. Maj:t påbjuda ympningsplikt för nyssnämnda personal i den omfattning, som prövas nödig, även om epidemi icke inträffat eller hotar (3 §).

I fråga om påföljden för underlåtenhet att fullgöra ympningsplikt ansluter sig förslaget till vaccinationslagen. Under fredsförhållanden skall sålunda straffet vara böter å 5—50 kronor. Den som är i tjänstgöring vid mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar skall däremot straffas enligt strafflagen för krigsmakten.

3. Sammanfattning av den medicinska utredningen.

Av den i ärendet förebragta medicinska utredningen inhämtas följande.

De medicinska skyddsåtgärder, varom här är fråga, ha till syfte att framkalla immunitet mot infektionssjukdomar.

Immunitet kan framkallas antingen genom ett ympämne, som hos den behandlade alstrar antikroppar (motgifter), eller ock genom ett serum, som innehåller färdigbildade antikroppar. I förra fallet säges en aktiv immunitet uppkomma, i det senare en passiv immunitet.

Vid den aktiva immuniseringen användas ympämnena innehållande antingen levande eller dödade sjukdomsalstrare (bakterier eller andra mikroorganismer) eller ock omsättningsprodukter, s. k. toxiner, som bildats av bakterier. Vid bekämpandet av smittkopporna utgöres ympämnet sålunda av levande sjukdomsalstrare, kokoppor (vaccin). Mot tyfoidfieber och paratyfus användes ett ympämne av dödade bakterier. Såsom exempel på andra sjukdomar, mot vilka skydd kan erhållas genom aktiv immunisering, nämner sjukvårdsstyrelsen fläckfeber, vattuskräck, tuberkulos, pest, kolera, rödsot, difteri och stelkramp. Sistnämnda sjukdom är i motsats till övriga här nämnda sjukdomar av icke smittsam natur.

Den passiva immuniseringen eller serumbehandlingen kan anlitas mot t. ex. difteri och stelkramp. Enligt det nyss anförda kan skydd mot dessa sjukdomar erhållas även genom aktiv immunisering.

Det är främst den aktiva immuniseringen, som avses med sjukvårdsstyrelsens framställning. Denna metod lämnar ett mera varaktigt skydd än den passiva. Den aktiva immuniteten varar sålunda i regel ett halvt år å ett år, i vissa fall flera år, medan den passiva består endast några veckor. — I fråga om skyddets varaktighet intager den immunisering, som framkallas av kokoppor, en särställning, i det den kan lämna skydd under ett å två decennier.

De båda nu nämnda metoderna sammanfattas under benämningen skydds-ympning. Härmed avses alltså en profylaktisk behandling med ympämne eller serum, vars syfte är att göra den behandlade immun mot en viss infektionssjukdom¹⁾.

Ympningsförfarandet kom först till användning såsom skyddsåtgärd mot smittkoppor; denna form av skyddsympning, som vunnit allmän utbredning, benämnes skyddskoppympning. Efter hand har ympningsförfarandet börjat anlitas vid bekämpandet av även andra infektionssjukdomar än smittkoppor. Härvid ha ingående undersökningar ägnats åt de problem, som under krig och därmed jämförliga förhållanden uppstå på de smittsamma sjukdomarnas område.

Enligt sjukvårdsstyrelsens redogörelse ha klara belägg erhållits för betydelsen av ympningen mot tyfoidfeber och paratyfus. Vad beträffar den reaktion, som denna ympning medför hos den behandlade, må hänvisas till framställningen därom i Bilaga B.

Departements-
chefen.

Såsom framgår av det förut anförda, avse de nuvarande lagbestämmelserna om skyddsympning allenast ympning mot smittkoppor (skyddskoppympning). På grund av de erfarenheter, som under såväl det förra som det nuvarande världskriget vunnits om infektionssjukdomarna och deras bekämpande, står det emellertid numera fullt klart att ympning även mot andra sjukdomar än smittkoppor i vissa fall kan bli av nöden. Härvid har frågan om ympning av krigsmaktens personal mot tyfoidfeber och paratyfus blivit särskilt aktuell. Såsom förut nämnts, har också Kungl. Maj:t genom beslut den 19 april 1940 förordnat om åtgärder i sådant avseende. Under genomförandet av dessa åtgärder har det emellertid visat sig, att personalen i vissa fall vägrat att undergå ympning och hos Kungl. Maj:t sökt befrielse därifrån. Kungl. Maj:t har i avsaknad av lagbestämmelser på området ansett sig icke kunna avslå dessa framställningar.

Därest den sålunda föreliggande möjligheten till befrielse från ympning skulle börja anlitas mera allmänt, kan — såsom sjukvårdsstyrelsen fram-

¹⁾ Terminologin på förevarande område är ej fullt enhetlig. Ordet skyddsympning användes sålunda, förutom i här angiven bemärkelse, såsom benämning dels för immunisering mot smittkoppor (skyddskoppympning), dels ock för aktiv immunisering. Ordet ympämne användes endast såsom beteckning för medel, som brukas vid aktiv immunisering.

håller — fara uppstå för att syftet med skyddsåtgärderna äventyras. Då detta är till allvarlig olägenhet för vår försvarsberedskap, synas tvingande bestämmelser om skyddsympning av krigsmaktens personal icke kunna undvikas. Sådana bestämmelser torde — i likhet med stadgandena om skyddskoppypning — böra givas i lag.

Jag ifrågasätter i detta sammanhang ej ändring i lagen om skyddskoppypning, vilken alltså fortfarande bör äga tillämpning även å personal tillhörande krigsmakten. Med hänsyn härtill och då skyddskoppypning medicinskt sett är att betrakta som ett specialfall av skyddsympning, torde i den nya lagen böra intagas hänvisning att beträffande skyddskoppypning skall gälla vad därom särskilt är stadgat.

De sjukdomar, mot vilka skyddsympning i första hand erfordras, äro såsom förut angivits tyfoidfeber och paratyfus. Sjukvårdsstyrelsen ifrågasätter, huruvida ej ympning bör genomföras även mot stelkramp, vilken sjukdom är en ofta inträffande komplikation vid sårskador i krig. Skyddsåtgärder kunna emellertid, anför sjukvårdsstyrelsen vidare, bli erforderliga även mot andra sjukdomar än de nu nämnda. Ympning mot rödsot eller mot difteri kan sålunda bli påkallad, om någon av dessa sjukdomar skulle vinna allmän utbredning. Slutligen framhåller sjukvårdsstyrelsen i detta sammanhang, att icke inhemska sjukdomar, t. ex. kolera eller pest, genom smitta kunna komma att överföras till riket.

Med hänsyn till det anförda anser jag i likhet med sjukvårdsstyrelsen, att lagbestämmelserna icke böra begränsas till att avse vissa uppräknade sjukdomar. Lagen bör lämna rum för ingripande icke blott till förekommande av de sjukdomar, som enligt hittills vunnit erfarenhet påkalla skyddsåtgärder, utan även för att förhindra spridning av sjukdomar, beträffande vilka sådana åtgärder framdeles kunna finnas erforderliga. På Kungl. Maj:t bör ankomma att från fall till fall träffa avgörande rörande vilka sjukdomar, som härvidlag böra komma i fråga, varvid får förutsättas, att ympningsplikt utkräves endast då uppenbara skäl tala för behovet och nyttan av åtgärder av ifrågasatt slag.

Vad angår den ympningsmetod, som bör tillämpas, har sjukvårdsstyrelsen — ehuru dess framställning närmast åsyftar ympning genom aktiv immunisering — ansett sig böra inbegripa även serumbehandling under ympningsplikten. Jag delar sjukvårdsstyrelsens mening i detta avseende. Möjligheten av att den sistnämnda behandlingsmetoden i en framtid kan komma att fullkomnas och i vissa fall visa sig vara lämplig som allmän skyddsåtgärd torde nämligen icke kunna uteslutas.

Enligt sjukvårdsstyrelsens lagförslag skall ympningsplikt åligga envar, som tjänstgör eller är anställd vid krigsmakten. I princip är jag ense med sjukvårdsstyrelsen rörande lämpligheten av att på detta sätt angiva bestämmelsernas räckvidd. Frågan om skyddsympning av civilbefolkningen lär sålunda icke i detta sammanhang böra upptagas. Emellertid torde lagens tillämpningsområde i visst avseende böra utvidgas i förhållande till vad sjukvårdsstyrelsen föreslagit. Jag åsyftar härvid personalen hos sådana myn-

digheter, anstalter och fabriker m. m., vilka tillhöra försvarsväsendet men ej kunna anses ingå i krigsmakten i egentlig mening. Det synes lämpligt att möjligheter skapas att under lagen inbegripa även denna personal. I enlighet med det anförda skulle lagen sålunda göras tillämplig å den personal, som är anställd vid eller tjänstgör inom försvarsväsendet. På Kungl. Maj:t lärers få ankomma att i varje särskilt fall avgöra vilka kategorier av denna personal, som skola undergå ympning.

Av sjukvårdsstyrelsens redogörelse framgår, att den skyddsympning, varom här är fråga, lämnar skydd under relativt kort tid, jämfört med skyddskoppympning, och att det därför ej kan ifrågakomma att påbjuda skyddsympning under normala förhållanden. Ympningsplikt bör därför i enlighet med sjukvårdsstyrelsens förslag endast kunna åläggas under krig eller krigsfara eller vid inträffad eller hotande epidemi eller ock slutligen därest skydd mot icke smittsam infektionssjukdom av svårartad natur (t. ex. stelkramp) finnes erforderligt. I detta sammanhang må framhållas, att Kungl. Maj:t enligt skyddskoppympningslagen tillagts befogenhet att påbjuda ympning av värnpliktiga, som inkallas till tjänstgöring för rikets försvar, samt att påbjuda allmän ympning vid inträffad eller hotande smittkoppsepidemi (3 § c) och 4 § första stycket), varjämte må erinras, att skyddskoppympning enligt sjukvårdsstyrelsens utsaga är av mera genomgripande natur än nu ifrågavarande ympning.

Det är uppenbart, att undantagande från skyddsympning på grund av medicinska skäl bör medgivas i fall, då hälsofara kan befaras uppstå av ympningen. I detta hänseende stadgas i 5 § 2 mom. första stycket skyddskoppympningslagen, bland annat, att från ympning skall den undantagas, som vederbörande ympare finner till följd av sjukdom eller sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen. Motsvarande stadgande torde böra införas i förevarande lag. Såvitt nu kan bedömas, äro undantagsbestämmelser i övrigt icke påkallade.

Därest det ur medicinska synpunkter skulle visa sig erforderligt att i en framtid vidga möjligheterna till undantagande, torde stadganden härom få inflyta i av Kungl. Maj:t utfärdade tillämpningsföreskrifter. I dessa torde även få upptagas bestämmelser om vem som skall verkställa ympning, om ympmedel, om ympningens verkställande och anordnande samt om kontrollen och tillsynen över ympningen.

Jag övergår härefter till frågan om påföljd för underlåtenhet att fullgöra ympningsplikt enligt den föreslagna lagen.

I 22 § lagen om skyddskoppympning stadgas, som förut nämnts, bötesstraff å 5—50 kronor för bland andra militärer — fast anställda eller värnpliktiga — vilka underlåta att fullgöra dem åliggande ympningsplikt; den, som är i tjänstgöring vid mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, skall dock vara underkastad straff efter strafflagen för krigsmakten. Beträffande sistnämnda kategorier stadgas i 128 § strafflagen för krigsmakten att de vid underlåtenhet att fullgöra ympningsplikt skola straffas för brott mot krigslydnaden enligt 79 § samma lag. De så-

lunda gällande straffbestämmelserna för militärer tillkommo på initiativ av vederbörande riksdagsutskott (särskilda utskottet nr 1), som vid behandling av propositionen 1915: 78 med förslag till lag om skyddskoppympling förklarade, att utskottet ansett det så mycket mindre lämpligt, att de i strafflagen för krigsmakten upptagna straffen, såvitt fråga vore om fredsförhållanden, skulle tillämpas i förevarande fall, som den ympningsplikt, vilken här avsåges, väsentligen tjänade även ett rent civilt och allmänt medborgerligt intresse. Endast beträffande den, som tjänstgjorde vid mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, syntes det utskottet påkallat, att den militära lagstiftningen skulle gälla.

Vad angår bötesbestämmelsen i 22 § för ympningspliktiga värnpliktiga må anmärkas att sådana böter enligt ett rättsfall (Nytt juridiskt arkiv 1931, sid. 654) ansetts endast *en* gång kunna ådömas en sådan ympningspliktig.

I ett år 1932 avgivet betänkande angående skyddsymplingen (statens off. utredn. 1932: 37) berördes nyssnämnda förhållande. De sakkunniga framhöllo (sid. 102), att om någon ådömts böter för sin underlåtenhet sakkunnades möjlighet att i händelse av fortsatt tredska komma till rätta med vederbörande vare sig genom nytt bötesstraff eller vitesföreläggande. Fördens skull föreslogo de sakkunniga den komplettering av bestämmelserna, att vederbörande domstol bleve berättigad att i samband med ådömandet av böter förelägga svaranden vid vite att inom viss tid fullgöra ympningsplikt. Sådant vite finge dock icke förvandlas till fängelse.

De år 1934 tillkallade sakkunniga rörande frågan om den obligatoriska barnvaccinationens bibehållande (den s. k. vaccinationsutredningen) upptogo även till behandling nyss berörda spörsmål. De sakkunniga föreslogo i sitt betänkande (statens off. utredn. 1937: 28, sid. 89—92), att obligatorisk ympning vid tredska skulle kunna genomföras handräckningsvis. Särskilda straffbestämmelser syntes på grund härav icke längre vara erforderliga.

I proposition 1939 L: 182 anslöt sig Kungl. Maj:t till vaccinationsutredningens ståndpunkt. Beträffande föredragande departementschefens motivering må hänvisas till propositionen (sid. 66—69 samt 71 och 72). Propositionen, vilken som huvudspörsmål upptog förslag om upphävande av den obligatoriska barnvaccinationen, vann emellertid ej riksdagens bifall och frågan om en reform av ifrågavarande bestämmelser i lagen om skyddskoppympling har sedan dess fått vila.

Att bestämmelserna med avseende å skyddskoppymplingslagens efterlevnad kunna bliva mindre effektiva i händelse av fortsatt tredska från den ympningspliktiges sida är obestriddigt. Emellertid har jag, såsom tidigare nämnts, ej ansett mig böra påkalla ändring av desamma i detta sammanhang. De synpunkter, som tidigare anförts till stöd för sådan ändring, böra emellertid beaktas vid utformningen av motsvarande bestämmelser i lagen om skyddsympling. Jag har härvid icke ansett mig kunna ansluta mig till den ståndpunkt i fråga om tvångsförfarandet, som kom till uttryck i 1939 års proposition. Däremot har jag funnit påkallat att upptaga det av

1932 års sakkunniga väckta förslaget om användande av vite som tvångsmedel.

Den nya lagen bör, såsom jag tidigare anfört, göras tillämplig å den personal, som tjänstgör eller är anställd inom försvarsväsendet. Lagen komme i så fall att straffrättsligt sett innefatta två kategorier, nämligen dels krigsmän och andra, vilka enligt 6 § strafflagen för krigsmakten lyda under denna lag, dels ock personer, på vilka strafflagen för krigsmakten ej är tillämplig.

Vad först angår ympningspliktiga, som lyda under strafflagen för krigsmakten, föreligger här knappast anledning att på dem tillämpa olika straff, allteftersom de tjänstgöra under freds- eller krigsförhållanden. Ifrågavarande ympningsplikt tjänar nämligen ett väsentligen militärt syfte och skäl saknas därför att inskränka den militära strafflagens tillämplighet till att avse endast krigsförhållanden. På grund härav bör i lagen om skyddsympning stadgas, att den som underlåter att fullgöra ympningsplikt enligt lagen skall, där han lyder under strafflagen för krigsmakten, straffas enligt sistnämnda lag. I enlighet härmed bör 128 § strafflagen för krigsmakten erhålla avseende även å underlåtenhet att fullgöra ympningsplikt enligt lagen om skyddsympning. Detta torde kunna ske på det sätt, att i 128 § införas en allmän bestämmelse att den som underlåter att fullgöra ympningsplikt, som enligt särskilda bestämmelser ålagts honom — varmed då avses ympningsplikt enligt såväl skyddsympnings- som skyddskoppympningslagen — skall straffas för brott mot krigslydnaden efter ty i 79 § är stadgat. Denna allmänna bestämmelse bör åtföljas av en undantagsbestämmelse av innehåll att, där fråga är om skyddskoppympning, den som icke tjänstgör vid mobiliserad avdelning av krigsmakten och ej heller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar skall straffas efter allmän lag (d. v. s. lagen om skyddskoppympning).

I detta sammanhang må anmärkas, att straff för brott mot krigslydnaden, i motsats till bötesstraff enligt 22 § lagen om skyddskoppympning, torde kunna ådömas även den, som tidigare straffats för underlåtenhet att fullgöra ympningsplikt.

Beträffande härefter den kategori av ympningspliktiga, vilken icke lyder under strafflagen för krigsmakten, torde straffet för underlåten ympning böra utgöra böter enligt samma skala, som gäller enligt 22 § skyddskoppympningslagen. Bötesstraffet bör emellertid, som förut antytts, kompletteras med föreskrift, att domstolen i händelse av tredska skall äga förelägga den ympningspliktige vite. Med hänsyn till vikten av att ympningsplikten fullgöres har jag icke funnit skäl föreslå bestämmelse, att böter eller viten ej må förvandlas till fängelse. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att ifrågavarande kategori inrymmer åtskilliga, som ha sin tjänstgöring förlagd i nära anslutning till trupperna, t. ex. den civila kökspersonalen vid förbanden.

Departementschefens hemställan.

Sedan föredragande departementschefen erinrat, att inom försvarsdepartementet upprättats förslag till

- 1) lag om skyddsympning inom försvarsväsendet; samt
- 2) lag om ändrad lydelse av 128 § strafflagen för krigsmakten, av den lydelse, som framgår av bilagor¹ till detta protokoll, hemställer departementschefen,

att lagrådets yttrande över förslaget till sistnämnda lag måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Sven Berglund.

¹ Dessa bilagor, vilka äro lika lydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, hava här uteslutits.

*Sjukvårdsstyrelsens förslag.**Bilaga A.***Förslag**

till

Lag om skyddsympning av personal tillhörande krigsmakten.**1 §.**

Med skyddsympning förstås i denna lag behandling, som avser att hos den behandlade framkalla skydd mot smittsam sjukdom eller annan infektionssjukdom.¹⁾

Beträffande skyddskoppypmpning mot smittkoppor gäller vad härom är särskilt stadgat.

2 §.

Vid inträffad eller hotande epidemi är envar, som tjänstgör eller är anställd vid krigsmakten skyldig underkasta sig skyddsympning mot den hotande sjukdomen i den ordning, Konungen prövar nödigt föreskriva.

Enahanda skyldighet att undergå skyddsympning må ock föreskrivas, därest skydd mot annan infektionssjukdom av svårartad natur finnes erforderligt.

3 §.

Under krig eller krigsfara må i 2 § första stycket nämnd skyldighet påbjudas i den omfattning, Konungen prövar nödigt, även om epidemi icke inträffat eller hotar.

4 §.

Underlåter någon att fullgöra ympningsplikt, som i denna lag omförmäles, straffes med böter från och med fem till och med femtio kronor.

Den, som är i tjänstgöring vid mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, straffes för nu nämnd underlåtelse efter strafflagen för krigsmakten.

Denna lag skall träda i kraft den

1942.

¹⁾ Efter förslagetts överlämnande har sjukvårdsstyrelsen hemställt, att 1 § första stycket måtte erhålla följande ändrade lydelse: »Med skyddsympning förstås i denna lag med ympänne eller serum utförd behandling, som avser att hos den behandlade framkalla skydd mot smittsam sjukdom eller annan infektionssjukdom.»

Bilaga B.

Sjukvårdsstyrelsens promemoria.

V. P. M.

angående skyddsypning mot smittsamma sjukdomar och andra infektionssjukdomar.

Ett skydd mot smittsamma sjukdomar eller andra infektionssjukdomar kan framkallas antingen genom tillförsel av ett ympämne, som hos den behandlade ger impuls till en bildning av antikroppar (motgifter), eller också genom tillförsel av serum, som innehåller färdigbildade antikroppar. Det skydd, som uppkommer genom att den behandlade själv bildar antikroppar, kallas *aktiv immunitet*, under det att skydd genom tillförda antikroppar benämnes *passiv immunitet*. Beträffande skyddets varaktighet är skillnaden stor mellan den aktiva och den passiva immuniteten, den förra varar i regel ett halvt eller i vissa fall flera år, den senare blott några veckor.

I nämnda syfte utförd behandling betecknas skyddsypning och kan närmare definieras på följande sätt. Med skyddsypning i egentlig mening förstås med ympämne utförd behandling, som hos den behandlade framkallar ett skydd mot viss infektionssjukdom i form av en aktiv immunitet. Det är denna typ av förebyggande behandling, som lagstiftningsåtgärderna i första rummet avse att möjliggöra. I mera vidsträckt bemärkelse kan begreppet skyddsypning även anses innefatta sådan tillförsel av serum, som avser att genom inympning av antikroppar skapa ett tillfälligt skydd, en passiv immunitet, mot viss sjukdom.

A. De *ympämnena*, som användas för framkallande av en *aktiv immunitet*, kunna indelas i olika grupper med hänsyn till sin beskaffenhet och beredningssättet.

1) Ympämnena beredda av levande sjukdomsalstrare.

Inom denna grupp faller kokoppypämnet, som användes mot smittkoppor och som var det först införda och länge det enda kända ympmedlet. Mot fläckfeber tillämpas numera en motsvarande ympningsmetod, vid vilken levande smittämne från en fläckfeberliknande infektion hos rätta utnyttjas som ympämne. Dessa sjukdomsalstrare föröka sig hos den ympade, när de såsom vid skyddskoppypningen införas genom ett ytligt snitt i huden, och ge upphov till en lokalt begränsad ympreaktion, under vilken en antikropps bildning kommer till stånd i princip på samma sätt som under en pågående sjukdom. Det skydd, som härigenom framkallas, består under lång tid, många år eller t. o. m. decennier. Ehuru risken för ympskador befunnits vara ytterst liten, är den dock större än vid ympningsmetoder, vid vilka försvagade eller avdödade smittämnen användas.

2) Ympämnena bestående av med konst försvagade sjukdomsalstrare.

Hit hör det av Pasteur införda ympmedlet mot vattuskräck (rabies), vilket består av i infekterade kaniners ryggmärg befintligt och genom intorkning försvagat smittämne. Inom denna grupp faller också det av Calmette införda ympämnet mot tuberkulos, den s. k. BCG-vaccinen, som består av en stam levande tuberkelbakterier, vilken under många år odlats på artificiella substrat och därunder helt förlorat sin sjukdomsalstrande förmåga såväl gentemot människor som djur. Under senare år har en liknande försvagad

stam av pestbakterier i vissa länder använts som ympämne mot pest. Dessa ympämnena införas vanligen genom injektion antingen i eller under huden och framkalla en strängt begränsad lokal reaktion, utan att någon förökning av smittämnet kommer till stånd. Den motståndskraft mot respektive sjukdom, som härigenom utvecklas, äger i regel ganska lång varaktighet; man räknar med åtskilliga år. Ympskador förutom den i regel obetydliga lokalreaktionen ha icke meddelats.

3) Ympämnena innehållande avdödade bakteriekroppar.

Till denna grupp hänföra sig ympämnena mot nervfeber (tyfoïdfeber) och paratyfus, mot kolera, mot pest och mot rödsot. Ympningen utföres genom injektion under huden av en uppslamning av respektive bakterier, som avdödas genom upphettning. Vanligen erfordras tre injektioner med 4—7 dagars intervall. De döda bakterierna resorberas ganska hastigt men åstadkomma därunder en bildning av antikroppar. Ofta medföra injektionerna alls ingen reaktion, i andra fall uppträder en lokal ömhet å injektionsstället, vilken kvarstår en eller på sin höjd ett par dagar. I vissa fall är denna lokalreaktion förenad med en i regel lätt allmänreaktion, som ger sig tillkänna genom feber och huvudvärk under en eller annan dag. Kvarstående men torde icke förekomma. Från de miljontals ympningar av detta slag, som utförts under det förra och nu pågående världskrig, ha sålunda blott enstaka fall rapporterats rörande sjukdomstillstånd, som uppträtt efter ympningarna. Orsakssammanhanget mellan ympningen och de meddelade sjukdomstillstånden är dock så osäkert, att ett tillfälligt sammanträffande utan tvekan synes mest sannolikt. Med hänsyn till den stora ympningsfrekvensen är det icke heller ägnat att förvåna att en och annan av de ympade samtidigt men oberoende av ympningen kunnat drabbas av annan sjukdom.

Ympning med dessa bakteriella ympämnena åstadkommer ett skydd, som beräknas kvarstå under cirka $\frac{1}{2}$ år. Skyddsverkan försvinner emellertid icke helt efter denna tidrymd. En viss motståndskraft förefinnes ännu någon tid, under vilken ett insjuknande kan beräknas få ett avsevärt lindrigare förlopp än hos obehandlade personer. Det är vidare möjligt att med en eller högst två förnyade injektioner återuppväcka skyddet hos en tidigare ympad person.

4) Ympämnena beredda av sjukdomsalstrarens omsättningsprodukter.

Vissa bakterier bilda lösliga gifter, s. k. toxiner, som avgivas till det omgivande mediet. Genom särskild behandling kunna dessa toxiner berövas sin giftverkan utan att förmågan att bilda antikroppar (antitoxiner) går förlorad. Så är fallet beträffande difteribakterierna och de bakterier, som framkalla den fruktade sårkomplikationen stelkramp. Genom injektion under huden av sådana avgiftade och från bakterier helt befriade toxiner kan skyddsympning genomföras mot difteri och stelkramp. Två eller tre injektioner med olika intervall erfordras. Injektionerna förlöpa antingen helt reaktionslöst, vilket vanligen är fallet vid stelkrampsympningen, eller följes av ömhet på injektionsstället och ibland av en allmänreaktion med feber. Sådan reaktion förekommer vid difteriympning i cirka 10 procent, om ympningen gäller vuxna personer, men är mera sällsynt hos barn. Reaktionerna avklinga dock under loppet av en eller högst ett par dagar och några bestående ympskador ha icke beskrivits.

Det skydd, som på detta sätt kan framkallas mot difteri och stelkramp, anses kvarstå minst ett år för att därefter få mera relativt värde. Genom en förnyad injektion kan skyddet återuppväckas och torde sedermera förbliva under en längre tid.

B. För framkallande av en *passiv immunitet* använder man sig av två olika slag av *sera*, antingen serum från djur, vanligen häst, som immuniserats genom upprepade injektioner av avdödade bakterier eller deras gifter och vars blodserum därefter innehåller stor mängd antikroppar, eller också serum från personer, som nyligen genomgått motsvarande sjukdom och vars blod därför är rikt på antikroppar, s. k. konvalescentserum. Sådana sera användas dels såsom förebyggande medel, dels för behandling vid redan utbruten sjukdom.

Som förebyggande medel gives en injektion av stelkrampsserum från häst vid sårskador, som kunna medföra risk för en stelkrampsinfektion. För att hastigt åstadkomma ett skydd mot difteri bland personer, som i särskild grad äro utsatta för sådan smitta, kan också behandling med difteriserum komma i fråga. Bland konvalescentsera har serum mot mässling särskild betydelse. Injektion härav kan nämligen hos personer, som varit utsatta för smitta, förhindra ett annars oundvikligt sjukdomsutbrott.

Injektion av konvalescentsera förlöper helt utan reaktion; omedelbar sådan är sällsynt även vid användning av hästsera men cirka 10 dagar efter injektionen kan i vissa fall en s. k. serumsjukdom uppträda, vilken karaktäriseras av feber och ett kliande utslag men som avklingar på några dagar utan kvarstående men.

Den passiva immuniteten inträder omedelbart efter seruminjektionen men kvarstår blott några veckor. Som ovan redan nämnts torde passiv immunisering endast undantagsvis komma i fråga som obligatorisk åtgärd.

Bland de skyddsympningar, som närmast kunna vara påkallade beträffande krigsmaktens personal, må ympning mot nervfeber och paratyfus först omnämnas. Dessa sjukdomar förekomma ständigt inom landet och kunna under krig befaras öka i frekvens. Dödligheten i nervfeber uppgår till 5—16 procent och i paratyfus till 2—3 procent av inträffade fall. Under krig eller beredskap bör därför allmän skyddsympning mot dessa båda sjukdomar genomföras inom krigsmakten.

Under samma omständigheter bör även allmän ympning mot stelkramp komma till stånd. Denna sjukdom är nämligen en icke ovanlig komplikation till sådana sårskador, som förekomma under krig. Dödligheten beräknas till 80—90 procent av fallen. Genom skyddsympning torde ett säkrare skydd kunna uppnås än genom den annars brukliga förebyggande serumbehandlingen. Om ympning genomföres, kan också behovet av serum väsentligt minskas och de visserligen ofarliga men besvärande fallen av serumsjukdom reduceras.

I övrigt torde någon skyddsympning icke behöva komma i fråga, om icke den epidemiska situationen inom landet förändras. Skulle emellertid difteri uppträda i svårare form, bör möjlighet till ympning förefinnas så att av sjukdomen hotade trupperheter kunna skyddas. Dödligheten i difteri varierar ganska mycket under olika epidemier, men kan uppskattas till i regel 4—8 procent av fallen.

Därest någon av farsoterna pest, kolera eller fläckfeber skulle införas inom landet, är det vidare av stor vikt att skyddsympningen snabbt kan genomföras i erforderlig omfattning. Dödligheten i pest växlar mellan 30—90 procent, i kolera mellan 50—60 procent och i fläckfeber mellan 6—20 procent.

1) Ovan anförda behov av skyddsympning mot smittsam sjukdom vid inträffad epidemi kan givetvis föreligga såväl under fredstid som under krig

eller krigsfara. Om ympningen därvid skall omfatta hela krigsmakten eller blott viss av epidemi särskilt hotad del av densamma blir naturligtvis beroende av den utbredning, som epidemihotet har i det enskilda fallet.

2) Vissa av de tidigare nämnda sjukdomarna torde man i första hand kunna räkna med att bekämpa genom ympning på frivillig väg. Så är fallet beträffande tuberkulos, mot vilken sjukdom frivillig ympning med BCG-vaccin redan anordnats inom krigsmakten.

3) Ehuru dessa skyddsympningsmetoder icke alltid äro ofelbara — beträffande pest är skyddet sålunda mindre tillförlitligt — föreligger dock en mycket betydande erfarenhet rörande möjligheterna att genom ympning väsentligt minska eller beträffande vissa sjukdomar nära nog helt eliminera insjukningsrisken. Det är därför nödvändigt att lagstiftningsåtgärder vidtagas, så att dessa vapen mot de smittsamma sjukdomarna vid behov så snabbt som möjligt och i behörig omfattning kunna göras användbara inom krigsmakten.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
16 maj 1942.*

Närvarande:

justitieråden FORSSMAN,
BELLINDER,
regeringsrådet LUNDEVALL,
justitierådet STERZEL.

Enligt lagrådet den 13 maj 1942 tillhandakommet utdrag av protokoll över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 24 april 1942, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 128 § strafflagen för krigsmakten*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn F. K. I. Öhman.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 22 maj 1942.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och socialdepartementen lagrådets den 16 maj 1942 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 24 april 1942 remitterade förslaget till lag om ändrad lydelse av 128 § strafflagen för krigsmakten.

Med förmälan, att förslaget av lagrådet lämnats utan erinran, hemställer föredraganden — under hänvisning till sitt anförande till statsrådsprotokollet för den 24 april 1942 — att de inom försvarsdepartementet upprättade förslagen till *lag om skyddsympning inom försvarsväsendet* samt *lag om ändrad lydelse av 128 § strafflagen för krigsmakten* måtte föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Alvar Lindencrona.